

What is the Third Estate?

Everything.

What has it been until now
in the political order?

Nothing.

ฐานันดรที่

คืออะไร?

What does it want to be?

Something.

Copyright

ฐานันดรที่สามคืออะไร? • ภัทรวดี วีระภาสพงษ์ แปล
จากเรื่อง Qu'est-ce que le Tiers-État? (What Is the Third Estate?)
โดย เอ็มมานูแอล โจเซฟ ซีเยส

ฉบับอิเล็กทรอนิกส์ (e-book) กรกฎาคม 2566
พิมพ์ครั้งแรก: สำนักพิมพ์ bookscape, ตุลาคม 2564
ราคา 295 บาท

บรรณาธิการอำนวยการ

ปกป้อง จันวิทย์ วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง

บรรณาธิการบริหาร

ณัฐพรธร เรืองศิริคุณสรณ์

บรรณาธิการสำนักพิมพ์

นันท์ชนก คามชิตานนท์

ชลิตา หุ่นล้ำ

เมธาวี รัชตวิจิตร

บรรณาธิการศิลปกรรม

ยุทธภูมิ ปั่นพอง

นุชชา ประพัฒน์

ผู้จัดการสำนักพิมพ์

ดวงกมล บุญจันทร์

ผู้จัดการโครงการสื่อสารความรู้

อินทุพิมพ์ เลิศวิริยะไพบูรณ์

บรรณาธิการ

สายัณห์ แดงกลม

บรรณาธิการเล่ม

ปกป้อง จันวิทย์

พิสูจน์อักษร

บุญชัย แซ่เจียว

ออกแบบปก

กิตติพล สวัสดิ์คานนท์

ออกแบบรูปเล่ม

ยุทธภูมิ ปั่นพอง

จัดทำโดย

บริษัท บุ๊คสเคป จำกัด

เลขที่ 83/2 ซอยอภัยสัมพันธ์ 1 แขวงพญาไท เขตพญาไท กทม. 10400

โทรศัพท์ 09 2110 5501

email: bookscapethailand@gmail.com

facebook: www.facebook.com/bookscapethailand

twitter: www.twitter.com/bookscapethailand

website: www.bookscapethailand.co

instagram: www.instagram.com/bookscapethailand

จัดจำหน่าย

บริษัท ซีอีดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

SE-EDUCATION PUBLIC COMPANY LIMITED

เลขที่ 1858/87-90 ถนนเทพรัตน แขวงบางนาใต้ เขตบางนา กทม. 10260

โทรศัพท์ 0 2826 8000 โทรสาร 0 2826 8999

website: <http://www.se-ed.com/>

สำหรับสถาบันการศึกษา องค์กร หรือบุคคล ที่ต้องการสั่งซื้อหนังสือ
จำนวนมากในราคาลดพิเศษ โปรดติดต่อ สำนักพิมพ์บุ๊คสเคป
หมายเลขโทรศัพท์ 09-2110-5501
หรือ e-mail: bookscapethailand@gmail.com

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ซีแยส, เอ็มมานูแอล โจเซฟ.

ฐานันดรที่สามคืออะไร?... กรุงเทพฯ: บุ๊คสเคป, 2564.
264 หน้า.

1. ฝรั่งเศส -- การเมืองและการปกครอง. 2. ฝรั่งเศส -- ประวัติศาสตร์.
I. กัวตี วีระภาสพงษ์, ผู้แปล. II. ชื่อเรื่อง.

320.944

ISBN (e-book) 978-616-8339-10-7

Qu'est-ce que le Tiers-État?, by Emmanuel Joseph Sieyès was originally
published in French in 1789.

Thai language translation copyright © 2021 by bookscape

ฐานันดรที่สามคืออะไร? ตีพิมพ์เป็นภาษาฝรั่งเศส เมื่อปี ค.ศ. 1789
แปลและจัดพิมพ์เป็นภาษาไทยโดย บริษัท บุ๊คสเคป จำกัด ปี ค.ศ. 2021

СДАВАЮ

สารบัญ

บทนำ

เพื่อไพร่

สายัณห์ แดงกลม

9

ฐานันดรที่สามคืออะไร?

เอ็ดมันดัลลอ โจเซฟ ซิแยส เจียน

ภักวดี วีระภาสพงษ์ แปล

41

บทตาม

“ตัวตุนแห่งการปฏิวัติฝรั่งเศส”

จากผู้กรุยทางปฏิวัติสู่ผู้ปิดฉากปฏิวัติ

ปิยนุตร แสงนกกุล

211

บันทึกการออกแบบ

กิตติพล สรียคานนท์

259

Copyright

หน้าแรกของ รัฐนั้รที่สามคืออะไร? (*Qu'est-ce que le Tiers-État?*) ตั้นธาร
ความคิดสำคัญของการปฏิวัติฝรั่งเศส ฉบับพิมพ์ครั้งแรก เดือนมกราคม 1789

QU'EST-CE QUE LE TIERS-ÉTAT ?

LE plan de cet Ecrit est assez simple. Nous avons trois questions à nous faire.

- 1°. Qu'est-ce que le Tiers-Etat ? TOUT.
- 2°. Qu'a-t-il été jusqu'à présent dans l'ordre politique ? RIEN.
- 3°. Que demande-t-il ? A devenir QUELQUE CHOSE.

On va voir si les réponses sont justes. Nous examinerons ensuite les moyens que l'on a essayés, & ceux que l'on doit prendre, afin que le Tiers-Etat devienne, en effet, *quelque chose*. Ainsi nous dirons :

4°. Ce que les Ministres ont *tenté*, & ce que les Privilégiés eux-mêmes *proposent* en sa faveur.

5°. Ce qu'on auroit *dû* faire.

6°. Enfin, ce qui *reste* à faire au Tiers pour prendre la place qui lui est due.

Jacques-Louis David, *Portrait of Sieyès*, 1817, oil on canvas, 98 x 74 cm, Fogg museum. ที่มา: Wikimedia Commons

บทนำ เพื่อไพร่

สายันห์ แดงกลม

โฉมหน้าประวัติศาสตร์ตะวันตกครั้งสำคัญปักหลักไว้ที่
การปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศสปลายศตวรรษที่ 18 การเปลี่ยนแปลง
ระบอบการเมืองการปกครองส่งผลกระทบไปทั่วภาคพื้นยุโรป
ซ้ำร้ายสงครามโปเลียนในเวลาถัดมายิ่งสั่นคลอนสันติภาพของ
นานาประเทศ ปฏิวัติฝรั่งเศสเป็นเวทีที่ประกอบด้วยตัวละคร
มากมายหลากหลายตาต่างกรรมต่างวาระผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน มี
เหตุการณ์และชื่อเฉพาะจำนวนมากมายทั้งในโครงสร้างใหญ่
และองค์ประกอบย่อย Sans-culottes, Jacobins, Girondins,
Montagnards, Convention, Thermidor, Fructidor, Terreur,
Directoire, Consulat ฯลฯ หลากศัพท์แสงเหล่านี้นี้อายุไม่ยืนยาว
แต่ร่วมกันสำคัญเป็นอย่างยิ่งว่าปฏิวัติฝรั่งเศสเต็มไปด้วยความ
วุ่นวาย ไร้สาระสลาย แปรปรวน ผันผวน คละเคล้าไปด้วยความ
รุนแรงที่มีกิโยตินเป็นสัญลักษณ์ ไม่ว่าเขาหรือเธอผู้นั้นจะเคย
กระทำความดีความชอบอย่างไร ความไม่เสถียรทางการเมือง
สามารถแปลงให้กลายเป็นผู้ผิดที่ต้องถูกเนรเทศออกนอกทวีป
หรือใช้กิโยตินตัดสินประหารต่อหน้าประชาชน

แม้ว่าฝรั่งเศสช่วงครึ่งหลังศตวรรษที่ 18 ออกจะอู้ฟู่ มั่งคั่ง แต่ในช่วงใกล้ปฏิวัติกลับประสบปัญหาเศรษฐกิจย่ำแย่ ภูมิอากาศไม่เอื้อต่อผลผลิตภาคเกษตรกรรม ขนมห้างขึ้นราคา ข้าวยากหามาแพง ความอดอยากเดือดร้อน ส่วยภาษียุบยับย่ำแย่ หลากปัจจัยทางความเป็นอยู่การใช้ชีวิตการหาเลี้ยงปากท้อง ได้นำทางไปสู่การปฏิวัติที่ปะทุขึ้น¹ ปัญหาทั้งหลายทั้งปวงสัมพันธ์ อย่างแน่นแฟ้นกับโครงสร้างสังคมที่แบ่งแยกชนชั้นเป็นสาม ฐานันดร ขุนนาง-พระ-ไพร่ เราได้ไม่ยากกว่าการจำแนกดังกล่าว ที่กินเวลามายาวนานภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ได้มอบอภิสิทธิ์ทางสังคมการเมืองเศรษฐกิจไว้ให้กับสองชนชั้น แรก นักบวชและขุนนางได้รับการยกเว้นส่วยภาษี ในขณะที่ สามัญชนต้องจ่ายภาษีนานาประเภทให้กับขุนนางและนักบวช ประชาชนผู้ไร้ซึ่งมรดกบรรดาศักดิ์ต้องแบกรับภาระที่ตนไม่มี อำนาจการตัดสินใจ ไม่อาจต่อรองอะไรด้วยได้บนเวทีการเมือง ฐานันดรที่สามหรือ *Le Tiers État* (The Third Estate) กลายเป็น เปี้ยล่างที่ชีแยะตระหนักรู้และเล็งเห็นความสำคัญ

ก่อนหน้านี้ ฐานันดรที่สามคืออะไร? เพียงไม่กี่เดือน (พ.ย. 1788) ชิแยสตีพิมพ์ข้อเขียนขนาดสั้นด้วยชื่อว่า *ความเรียง ว่าด้วยอภิสิทธิ์* (*Essai sur les privilèges*) การครอบครองอภิสิทธิ์ ในเรื่องหลากหลายเป็นการล้อมรั้วตนเอง และยิ่งในกรอบสังคม แบบชนชั้น ยิ่งทำให้ประโยชน์ส่วนรวมผันไปเป็นการกอบโกย ส่วนบุคคล ตอนท้ายความเรียง ชิแยสแทรกตัวอย่างบันทึก สุนทรพจน์ของประชาชนชนชั้นขุนนางในวาระประชุมสภาฐานันดร หรือ *Les États Généraux* ปี 1614 ซึ่งมีหลุยส์ที่ 13 เป็นประธาน

A FAUT ESPERER Q'EU JEU LA FINIRA BEN TOT.

L'indulgence en Campagne Ap. 1789.

6.23830

ฐานันดรที่สามแบกรับพระและขุนนาง (Le Tiers-État portant sur son dos le Clergé et la Noblesse), 1789, hand-coloured etching, 19.7 x 14.1 cm, Musée Carnavalet. ที่มา: Paris Musées

องค์ประชุม บันทึกลีนี้เป็นหลักฐานดีแก่การหวนยศหวนศักดิ์หวน
วาระของขุนนาง

(...) ฝ่าพระบาท กระหม่อมอับอายที่จะทูลบอกพระองค์
ถึงคำกล่าวที่สร้างความขุ่นเคืองต่อพวกเรา พวกเราเปรียบ
รัฐของเราประหนึ่งครอบครัวประกอบด้วยสามพี่น้อง เขา
บอกว่าชนชั้นนักบวชเป็นพี่คนโต พวกเราเป็นคนกลาง และ
พวกเราเป็นคนสุดท้าย

หากคำพูดนี้เป็นจริง แล้วพวกเราจะอยู่ในสภาพสุด
สังเวชเช่นไร! เหตุใดภารกิจที่กระทำไว้ครั้งโบราณกาล
เกียรติยศและศักดิ์ศรีทั้งหลายที่สืบทอดสายพันธุ์สู่เหล่า
ขุนนางและเป็นความดีความชอบจากหยาดเหงื่อแรงงานและ
ความมุ่งมั่น แทนที่จะเชิดชูขุนนาง กลับจะกดพวกเขาต่ำลง
เสียจนไปอยู่กับชนสามัญ ในแวดวงสังคมสุดแสนคับแคบเป็น
ที่สุดของผู้คน กล่าวคือความเป็นพี่เป็นน้อง แล้วนอกจากคน
เหล่านั้นเรียกตัวเองว่าพี่น้องยังไม่พอ ยังยกให้การฟื้นฟูรัฐ
เป็นภารกิจของตน โดยที่ฝรั่งเสสรู้แก่ใจว่าพวกเขาไม่ได้มี
ส่วนอะไรด้วยเลย ต่างทราบกันด้วยว่าพวกเขาไม่อาจเปรียบ
กับพวกเราได้เลยไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม และการกระทำเยี่ยงนี้
ที่ไม่มีรากฐานอะไรเป็นเรื่องที่มีอาจทนรับ

ขอพระองค์ทรงโปรดพิจารณาตัดสินเถิด และด้วย
คำตัดสินที่เปี่ยมด้วยความยุติธรรม โปรดให้พวกเขาทำ
หน้าที่ของตนและยอมรับว่าพวกเราคือใคร และยอมรับความ
แตกต่างที่มีอยู่ในนามของขุนนางฝรั่งเสสที่ได้เป็นสมาชิก

สภาเนื่องในพระองค์ท่าน ขอพระองค์ท่านโปรดเมตตาเพื่อ
ให้ขุนนางจะคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรี มอบเกียรติยศและชีวิตเป็น
เข้ารับใช้พระองค์เฉกเช่นเคยเป็นมา²

อีกนัยหนึ่งคือ ไม่อาจนับญาติ ไม่สามารถมีภราดรภาพ
กับชนชั้นต่ำเตี้ย ไม่อาจยอมรับการ “เป็นพี่เป็นน้อง” กับบรรดา
ไพร่ที่ไร้ยศศักดิ์ กีดกันการเกื้อหนุนกับชนชั้นนอกขอบเขต
ของตน ถือครองอภิสิทธิ์ที่ยึดโยงกับเกียรติประวัติคุณความดี
ที่บรรพชนครั้งก่อนเก่าได้สั่งสมสืบทอดต่อกันมาราวกับโอนถ่าย
คุณธรรมกันได้ทางสายเลือด การกินบุญเก่าตอกย้ำสำนึกของ
ไพร่ทั้งหลายให้ระลึกว่าประวัติศาสตร์เก่าก่อนสร้างจากข้างบน
มิใช่จากด้านล่าง ความดีความชอบทั้งปวงเป็นกรรมสิทธิ์ของ
ผู้นำและเครือข่ายชนชั้นสูง

อาการเหินห่างไพร่ที่ไม่ควรปนเปื้อนด้วยจึงผูกติดกับ
ประวัติศาสตร์นิพนธ์ที่เขียนตั้งต้นจากตัวผู้นำโดยขับกองกำลัง
ไพร่ออกนอกสารบัญหลัก รวบรวมว่าบนเวทีประวัติศาสตร์ ตั้งตั้ง
และแทนไว้สำหรับตัวเอกที่ต้องเป็นตัวนำเรื่องเท่านั้น เหล่าไพร่
เป็นพรีอพไรต์ตัวตนไร้ความชอบธรรม คือสัมภเวสีที่ไม่อาจนับ
รวมเป็นญาติในครัวเรือน

โทนเสียงเหยียดหยันของสารฉบับนั้นอาจทำให้เกิด
การตีความแย้งกร้าวข้างต้น ทว่าในความเป็นจริง ขอบเขตของ

ฐานันดรขยับได้ พระพร้อมอำมาตย์รับผู้อื่นมาเป็นพระ ส่วน
 ยศถาบรรดาศักดิ์นั้น หากไม่ได้มาจากความดีความชอบ ก็หามา
 ได้จากการซื้อขาย... นอกจากนี้ “อภิสิทธิ์” หาได้สงวนไว้กับ
 ขุนนาง ฐานันดรนักบวชก็เป็นอภิสิทธิ์ชนที่ชีแยะกลับไม่ได้
 กล่าวถึง ส่วนเหล่าสามัญชนก็มีอภิสิทธิ์ในเรื่องอื่นๆ ด้วยเช่น
 กัน³ แม้ *ความเรียงว่าด้วยอภิสิทธิ์* จะสั้นกระชับ ทว่ากลับไม่ส่ง
 ผลกระทบกระเทือนสังคมเท่ากับข้อเขียนถัดมาที่ตีพิมพ์ในเวลา
 ใกล้เคียงกัน⁴ และเป็นข้อเขียนที่ปักหลักชื่อเสียงของชีแยะรวมทั้ง
 หมุดหมายผู้ประพันธ์ไว้ในฐานะผู้บุกเบิกกริเริ่มการปฏิวัติฝรั่งเศส
 ที่กำเริบขึ้น เมื่อ *ความเรียงว่าด้วยอภิสิทธิ์* ตีพิมพ์ออกมาเดือน
 พฤศจิกายน 1788 ชีแยะหลบไปเก็บตัวในชนบทเพื่อใช้เวลาสอง
 เดือนสุดท้ายของปีเขียน *ฐานันดรที่สามคืออะไร?*⁵ ที่ตีพิมพ์ออกมา
 เดือนมกราคม 1789 ภายในไม่กี่สัปดาห์ ยอดจำหน่ายทะลุเกิน
 สามหมื่นฉบับ ไม่นานมีการตีพิมพ์ซ้ำอีกครั้งโดยปรับเปลี่ยน
 เพียงเล็กน้อยจนแทบไม่นับเป็นสำนวนใหม่ (การตีพิมพ์ครั้งนี้
 มักไม่ถูกนับเป็นการตีพิมพ์ครั้งที่สอง) ต่อมาในการตีพิมพ์ครั้งที่
 สองมีการปรับแก้ชัดเจน และแก้ไขปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมพร้อม
 ลงชื่อประพันธ์กรในการตีพิมพ์ครั้งที่สาม สำนวนสุดท้ายนี้เพิ่ม
 จำนวนหน้าถึง 180 หน้า โดยชีแยะยึดและอ้างอิงสำนวนนี้เป็น
 หลัก⁶

เสียงขานรับกันปากต่อปากไปทั่ววันทั่ว *Qu'est-ce
 que le Tiers-État?* หรือ *ฐานันดรที่สามคืออะไร?* ได้รับการ
 แปลเป็นภาษาเยอรมัน และในลำดับถัดมาปรากฏข้อเขียนอื่น
 จำนวนไม่น้อยทยอยตีพิมพ์ออกมาพร้อมจั่วหัวเรื่องเหมือน

ซีแอส อาที *Qu'est-ce qu'un industriel?* (Saint-Simon — นักอุตสาหกรรมคืออะไร?), *Qu'est-ce que la propriété?* (Proudhon — ทรัพย์สินคืออะไร?, 1840) *Was ist das Proletariat?* (Hermann Kriege — ชนชั้นกรรมาชีพคืออะไร?)

เหตุใด ฐานันดรที่สามคืออะไร? จึงส่งอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงมากยิ่งขึ้นกว่าข้อเขียนก่อนหน้านี้ทั้ง ๆ ที่ตีพิมพ์ในระยะเวลาใกล้เคียงกัน? คำอธิบายประการหนึ่งมาจากเนื้อหาของตัวบทเอง ความเรียงว่าด้วยอภิสิทธิ์ เป็นบทโจมตีและวิพากษ์ชนชั้นขุนนาง ในขณะที่ ฐานันดรที่สามคืออะไร? กล่าวถึงประชาชนคนเดินดินสามัญชนในวงกว้าง เขียนเพื่อไพร่ ไร่ไถ อยู่กับไพร่ไร้ยศถาบรรดาศักดิ์ ตอกย้ำความสำคัญของประชาชนพลเมืองที่ร่วมกันประกอบสร้างความเป็นชาติขึ้นมาจากบทบาทหน้าที่หลากหลายแต่โดยไม่ได้รับการเห็นหัวจากอีกสองชนชั้น ไร้เสียงไร้สิทธิ์ ไม่มีอำนาจใดในมือเพราะไม่ใช่พีไชน้อง... ซีแอสเขย่าสำนึกสังคมให้ตระหนักรู้ถึงศักยภาพและบทบาทความสำคัญของตน

คำอธิบายประการต่อมายังคงผูกอยู่กับตัวบทที่เรียบเรียงด้วยถ้อยความกระชับ สั้น ตรงไปตรงมา ชัดเจน หลายคราวเหมือนบทพูดมากกว่าคำเขียน ดังนั้นจึงเป็นการประพันธ์ที่มุ่งตรงไปยังผู้รับโดยไม่อ้อมค้อม และโดยไม่ไร้ซึ่งโวหาร ข้อเขียนที่สร้างชื่อเสียงเบิกโรงด้วยสามคำถามที่ดังกระฉ่อน ตั้งต้นถาม-ตอบกันตรง ๆ:

เค้าโครงของงานเขียนชิ้นนี้เรียบง่ายมาก มีคำถาม

สามข้อที่เราต้องถามตัวเอง กล่าวคือ

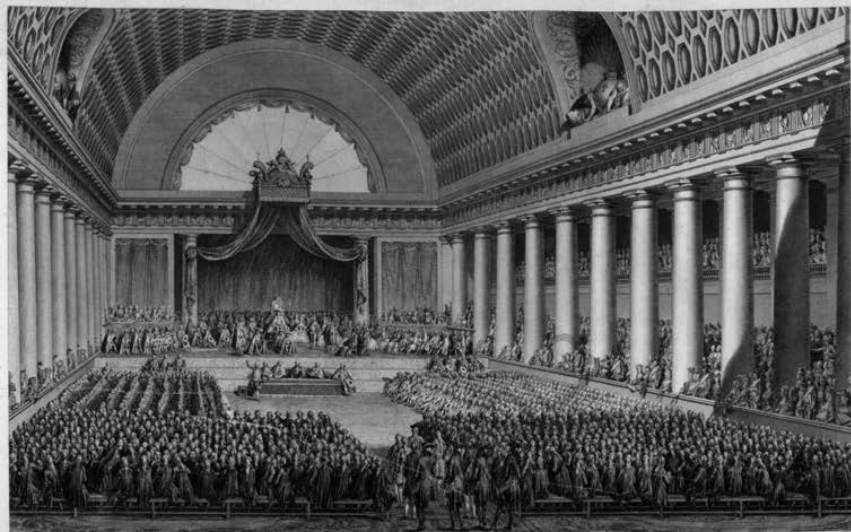
- 1°. ฐานันดรที่สามคืออะไร? — ทุกสิ่งทุกอย่าง (TOUT)
- 2°. จวบจนบัดนี้ ฐานันดรที่สามเป็นอะไรในระเบียบการเมืองที่ดำรงอยู่? — ไม่มีอะไรเลย (RIEN)
- 3°. ฐานันดรที่สามต้องการอะไร? — ขอเป็นบางสิ่งบางอย่าง (A ÊTRE QUELQUE CHOSE)⁸

โวหารการจั่วหัวเรื่องด้วยสามคำถามนำ เป็นเสมือนบทประมวลล่วงหน้าของโทนเสียงทั้งหมด เป็นคำถามที่กระหนาบจิตอย่างไว้จริตอื่นใดจนเป็นที่ขึ้นชื่อ บางคนคัดค้านว่าสำนวนการถามเชิงโวหารเช่นนี้ไม่ใช่ของซิแยสซึ่งน่าจะรับมาจากช็องฟอร์ต์ (Chamfort) นักเขียนเรื่องวัฒนธรรมสังคม⁹ แต่ TOUT, RIEN, QUELQUE CHOSE เป็นสามคำยอดฮิตของเหล่านักคิดนักเขียนทั้งหลายอยู่แล้วแต่เดิมทีจนยากจะความสับสนตันตันแรกเริ่มได้ และซิแยสก็รู้ที่จะใช้ประโยชน์จากคำตอบห้วนสั้นทั้งสามเป็นใบเบิกทางเพื่อเบิกเนตรสามัญชนคนอ่าน¹⁰

ประการสุดท้ายคือสถานการณ์แวดล้อมหรือบริบททางการเมืองขณะนั้นที่ผลักดันให้ ฐานันดรที่สามคืออะไร? แทรกเข้าสู่มวลประชาได้อย่างพอดีบพอดี ตัวบทพงาดขึ้นมาตอบโจทย์สังคมท่ามกลางการเมืองที่ระอุร้อนวามเป้ง เศรษฐกิจฝืดเคือง เหล่าขุนนางตามหัวเมืองทั้งหลายพยายามคานอำนาจของกษัตริย์ องค์ประมุขก็ดูท่าจะไม่สกัดการบริหารการเมืองการปกครอง เปลี่ยนเสนาบดีคนแล้วคนเล่าเพื่อแก้ปัญหาคลังหลวงขาดดุล พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 โคลงเคลงไปมาระหว่าง

การโอนอ่อนผ่อนปรนและการรวบรัดอำนาจถึงขั้นตรัสขึ้นมา
ครั้งหนึ่งเมื่อดยุคแห่งออร์เลอ็องส์ทักท้วงการกระทำผิดกฎหมาย
หลุยส์ที่ 16 ตรัสกลับว่า “ถูกกฎหมายเพราะข้าต้องการเช่นนั้น”¹¹
ความรวนรของกษัตริย์ตลอดจนสภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่จนเกิด
การประท้วงทั่วทุกหัวระแหงทั้งในเมืองหลวงและต่างจังหวัด นำ
ไปสู่ความจำเป็นต้องเรียกประชุมสภาฐานันดรเพื่อหาทางออกให้
กับวิกฤตสังคมและการเมือง พระราชโองการเรียกประชุมออก
มาวันที่ 5 กรกฎาคม 1788 เพื่อจัดประชุมในวันที่ 1 พฤษภาคม
1789 ดังนั้นจึงเป็นเวลาถึง 175 ปีที่ไม่เคยมีการประชุมสภา
ฐานันดรเลยนับแต่ปี 1614¹²

การตีพิมพ์ *ฐานันดรที่สามคืออะไร?* ตอนต้นปี 1789
จึงประจวบเหมาะกับการที่สมาชิกระดับเตรียมตัวจะออกมา
อภิปรายร่วมกันในอีกไม่กี่เดือนต่อมา แน่หน่อนว่าการตีพิมพ์
ข้อเขียนทั้งสองในเวลาใกล้เคียงกันหาใช่เหตุบังเอิญ แต่คงอยู่กับ
เหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่และชีแอสรู้ว่าตัวบทจะส่งผลกระทบ
อย่างไร ข้อเขียนหาได้ต้องการเกาะติดหรือโหนกระแสมวลชน
ซึ่งนั้นเท่ากับแคลงใจในอุดมการณ์ของชีแอส แต่กระแสมวลชน
ตอบรับข้อเขียนที่ช่วยกรุยทางไปสู่การเปลี่ยนแปลง ตัวบทลง
จึงหว่าเป็นอย่างดีกับสภาวะการณ์เวลานั้น เพราะนอกจากความ
ปั่นป่วนระส่ำระสายจากการประท้วงทั่วทุกแคว้นแคว้นแห่งหน
จะนำไปสู่การเรียกประชุมสภาฐานันดรที่ถูกละเลยมาเกินกว่า
ศตวรรษแล้ว หลุยส์ที่ 16 ถึงคราคับขันต้องยอมเพิ่มจำนวน
ผู้แทนของฐานันดรที่สามมากเท่ากับอีกสองฐานันดรรวมกัน
พระราชโองการดังกล่าวลงวันที่ 27 ธันวาคม 1788 และเดือน

*Ouverture des États Généraux par Louis Seize.
à Versailles le 5 Mai 1789*

ภาพพิมพ์จากผลงานต้นฉบับของโมโร (Jean-Michel Moreau le Jeune) แสดงพิธีเปิดประชุมสภานิติบัญญัติโดยหลุยส์ที่ 16 วันที่ 5 พฤษภาคม 1789 (Archivés au Musée de l'Armée, Paris). ที่มา: Wikimedia Commons

ถัดมาของปีต่อมาก็ปรากฏ *ฐานันดรที่สามคืออะไร?*

สิ่งตีพิมพ์ในลักษณะเช่นนี้ ด้วยเนื้อหาที่สะท้อนแวดวงสังคมการเมืองเช่นนี้ ไม่เสี่ยงถูกทางการแบนหรือเซ็นเซอร์หรือ? คำถามที่ขอบรรณเมื่อคำนึงว่าชิแยสไม่ได้ลงนามกำกับในสองสามสำนวนแรกเหมือนเป็นความระมัดระวังเบื้องต้น ในช่วงระยะเวลาหลายปีก่อนการประชุมฐานันดร ก่อนการประชุมเพียงเล็กน้อย จวบจนถึงคราปฏิวัติ เหล่าสิ่งตีพิมพ์จำนวนไม่น้อยทยอยออกมา สั้นบ้าง ยาวบ้าง ด้วยชื่อเรียกหลากหลาย brochure, libelle, pamphlet ฯลฯ ทั้งที่จัดทำด้วยการบ้านการเมือง ทั้งที่เป็นบทเพลง มีทั้งที่เป็นปรัชญาและคำนิเทศ นานาลักษณะที่รัฐควบคุมได้บ้างหรือยอมปล่อยผ่านไป อีกทั้งรัฐเองก็เปิดทางให้ขอเขียนขอเรียกร้องที่จะนำไปพิจารณาในการประชุมสภาฐานันดรครั้งนั้น ดังนั้นแม้ชิแยสจะได้รับการขนานนามว่าเป็น “oracle de la Révolution” หรือผู้พยากรณ์การปฏิวัติ ทว่าชิแยสไม่ได้เป็นผู้เดียวที่เรียกร้องให้จำนวนผู้แทนฐานันดรที่สามเท่าเทียมกับอีกสองฐานันดร สิ่งตีพิมพ์จำนวนไม่น้อยในช่วงเวลาดังกล่าวมีชื่อเรียกร้องลักษณะเดียวกัน¹³ แตกต่างกันตรงที่ข้อเขียนของชิแยสมีน้ำเสียงเป็นการเป็นงาน สำรวม พร้อมหลักแห่งเหตุและผล ไม่ได้ดุเดือดหรือปลุกปั่นดังเช่นข้อเขียนอื่นที่ถูกทำลายหรือเผาทิ้งไปบ้าง ข้อเขียนของชิแยสหาได้เล็ดลอดไปจากสายตาของรัฐ แม้รัฐจะอะลุ่มอล่วย (หรือหย่อนยาน...) กับหลากหลายสิ่งตีพิมพ์ทั้งหลาย แต่ *ฐานันดรที่สามคืออะไร?* ก็เสมือนหายนะของเหล่าอภิสิทธิ์ชน จนทนายคนหนึ่งประจำศาลกรุงปารีสเสนอให้เผาทั้งกลางลานสาธารณะ บางข้อสันนิษฐานกล่าวว่าข้อเขียน

ของซิแยสรอดภัยพระเพลิงมาได้เนื่องจากได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นตำราที่เป็นสาธารณประโยชน์และร่วมเวทีประกวดรับรางวัลจากอคาเดมี¹⁴ หลากปฏิกิริยาเหล่านั้นต่างร่วมยืนยันผลกระทบทางสังคมของตัวบทที่ได้กลายมาเป็นพลังการขับเคลื่อนของปวงชน

ในขบวนแห่เปิดประชุม มีฐานันดรที่สามเป็นกลุ่มแรกโดดเด่นทั้งด้วยจำนวนผู้แทนและเครื่องแต่งกายที่ออกโทนดำจับตาหวัจระเห้ สภาฐานันดรเปิดประชุมที่แวร์ซายส์โดยแยกห้องประชุมแต่ละฐานันดร สัมฤทธิ์ผลส่วนหนึ่งคือสามารถเรียกร้องให้ชนชั้นนำจากสองฐานันดรเข้ามาอภิปรายกับฐานันดรที่สามร่วมกันเป็น *Assemblée nationale* หรือสภาผู้แทนราษฎร และที่สำคัญคือการประกาศยกเลิกสิทธิอภิสิทธิ์หรืออภิสิทธิ์ของระบบฟิวด์ัลที่สืบต่อกันมา (11 ส.ค. 1789)¹⁵ เท่ากับว่าล้มล้างโครงสร้างสังคมแบบชนชั้นของระบอบการปกครองเดิม “ฐานันดรที่สามคืออะไร? — คือทุกสิ่งทุกอย่าง” อันหมายรวมทุกผู้ทุกเหล่าไว้วาระเดียวกัน เป็นเอกภาพหนึ่งเดียวดังที่ซิแยสย้ำเสมอ ปัญญาชนซิแยสเข้าร่วมประชุมอภิปรายในฐานะหนึ่งในผู้แทนจากฐานันดรที่สาม ไม่ใช่ผู้แทนจากคณาสงฆ์ อภิสิทธิ์ดังกล่าวกลายเป็นข้อยกเว้นที่ขัดกับกฎขณะนั้นของฐานันดรที่สามที่ห้ามเลือกขุนนางและนักบวชเป็นผู้แทนของตน และแย้งกับเนื้อความหรืออุดมการณ์ในข้อเขียนของซิแยสเองซึ่งเสนอว่า “ผู้แทนของฐานันดรที่สามต้องเลือกมาจากพลเมืองที่อยู่ในฐานันดรที่สามโดยแท้จริงเท่านั้น”¹⁶

Emmanuel-Joseph Sieyès (1748-1836) เป็นพระ...

เป็นผู้ถือครองสมณศักดิ์ หาใช่ฆราวาส

มีพื้นเพจากครอบครัวทางตอนใต้ (Fréjus)¹⁷ ประกอบด้วยพี่น้องถึงแปดคน พ่อให้ลูกชายลูกสาวรวมสี่คนบวชเรียน เข้ารีต ซิแอสศึกษาและไต่เต้าขึ้นมาในแวดวงสงฆ์ ตระหนักถึงระบบเจ้าขุนมูลนาย ระบบอุปถัมภ์ ตลอดจนความเหลื่อมล้ำ ไม่เท่าเทียมกันทางสังคมที่แบ่งซอยฐานันดร ความใส่ใจของบาทหลวงซิแอสมุ่งไปทางการเมืองสังคมวัฒนธรรมมากกว่า หลักศาสนา ภาพเหมือนบาทหลวงซิแอสโดยจิตรกรดาวิด ยิ่งไม่มีสัญญาณบอกสถานภาพของนักบวช ภาพหนึ่งจากการปฏิบัติงานตอนที่โถมเฉดเดอโปม (Jeu de Paume) แสดงซิแอสนั่งกลางภาพด้านหน้า ตรงโต๊ะที่บัยยี่ (Bailly) กำลังอ่านคำปฏิญาณ พระสามรูปที่ยืนร่วมกันทางซ้ายย้ำความแตกต่างชัดเจนจากซิแอส¹⁸ อีกภาพหนึ่งแสดงซิแอสแต่งกายภูมิฐาน มือถือดัลบยาสูบ ดาวิดวาดพระนักบวชเป็นฆราวาสที่ดูหนุ่ม ผมเผ้ายังเต็มทั้ง ๆ ที่ ยามเมื่อทั้งสองมาพบกันต่างมีอายุวัยชราเข้าไปแล้ว อีกทั้งศิระษะซิแอสมีผมน้อยลง

ตอนที่ซิแอสได้รับเลือกเป็นหนึ่งในผู้แทนของฐานันดรที่สาม ซิแอสดำรงตำแหน่งพระราชาคณะแห่งเมืองชาร์ตร์ (le grand vicaire de Chartres) กรณีของผู้ประพันธ์ ฐานันดรที่สามคืออะไร? อาจเป็นที่ถกเถียงใจจันในการประชุมสภาครานั้นสืบเนื่องมาจากสถานะทางสังคม แต่ไม่ได้เป็นข้อยกเว้นพิเศษกรณีเดียวเพราะนอกจากนักกฎหมาย ทนาย ฯลฯ ผู้แทนฐานันดร

Jacques-Louis David, การปฏิญาณตนที่โถงเกมเคอโฌ (Le Serment du Jeu de Paume, ราชเอเชียด), 1791, 66 x 101.2 cm, Musée National du Château de Versailles. ที่มา: Wikimedia Commons